

Հրատարակուիլն Ամերիկահայոց Արեւելեան Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի
A Publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America

Volume I • Number 4
 August, 1978

Restoration Project Reaps Rewards

A panoramic view of St. Stephen's Monastery along the Arax River, where Armenian youth from the United States, France, Belgium, Holland, and Iran worked this summer to restore the site of the ancient monasteries of St. Thaddeus and St. Stephen.

THIS SUMMER, WITH THE ASSISTANCE OF THE Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America and the generous support of the Iranian government, Armenian-American youth participated in a unique experience which allowed them to retrace their roots and cultural riches.

In an isolated corner of Iran, joined by Armenian youth from France, Belgium, Holland, and Iran, the Armenian-Americans lived and worked together to restore the site of the ancient monasteries of St. Thaddeus and St. Stephen. The task of preserving and beautifying the monastery grounds created for the youth of the diaspora a truly Armenian environment. An environment in which their existence as Armenians in mind and spirit merged into a reality.

Although a significant aspect of Armenian history, the St. Thaddeus monastery had not actively witnessed its past since the time Armenian Freedom Fighters had used it as a smuggling point to help their people of Van, Daron, and Western Armenia at the turn of the century. Now, its history comes alive with an annual pilgrimage of Armenians from around the world. During a four day festival in July, thousands gather in pitched tents on the monastery grounds, attend services, sing and dance in honor of St. Thaddeus. According to tradition, St. Thaddeus was one of two of Christ's disciples who first brought Christianity to Armenia.

On July 6, Bishop Ashjian, Prelate, invited to attend the pilgrimage, presided over ceremonies in St. Stephen's monastery along the Arax River. In the presence of thousands on July 8th, he celebrated mass in St. Thaddeus monastery. Quoting Isaiah 49:12-13, "See some shall come from afar, others from the north and the west, and some from the land of Syene," the Prelate stressed the beauty of being able to gather together in a land where Armenians had lived, worked, and prayed for centuries. He urged the pilgrims to renew their faith in the Armenian Church and their nation. In the evening, a special thanksgiving service was held for the occasion of the 60th anniversary of the Republic of Armenia. All shared in the unique feeling of having such a prayer offered for the first time in the monastery which had sheltered Armenia's freedom fighters.

Breaking the barriers of the diaspora, the Armenian-

Bishop Mesrob Ashjian celebrates the Divine Liturgy on July 8 in St. Thaddeus Monastery in Iran.

American youth had the opportunity to make a concrete contribution to Armenian life, and at the same time establish vital contacts with Armenians around the world. Thus, the restoration project has not only preserved the distinct Armenian monuments of St. Thaddeus and St. Stephen, but also will be a means, through the initiation of similar projects, to preserve and instill a positive and more rewarding awareness in the youth of what it means to be an Armenian.

The American-Armenians participating in the restoration project are: Hrant Gadarikian, New York; Kevork Khrimian, New York; Haigaz Boyajian, Connecticut; Matthew Der Manuelian, Massachusetts; David Davidian, Massachusetts; Sona Kludjian, New York; Aspet Marashian, New Jersey; Lulu Sarkissian, New Jersey; Levon Der Bedrossian, California; Haig Der Bedrossian, California.

Khoren I To Visit North America

His Holiness, Khoren I

PREPARATIONS ARE PRESENTLY UNDERWAY to receive Vehapar Khoren Catholicos, who will arrive in Montreal on October 12, 1978. He will be accompanied by His Grace Bishop Ardavt Terterian from Antelias and His Grace Bishop Souren Katarayan, Prelate of Aleppo, Syria.

After consecrating Montreal's Soorp Hagop Church on Sunday, October 15, Khoren Vehapar will visit the communities of Watertown, Providence, Philadelphia, Detroit, Chicago, Washington, D.C., and the New York area.

The steering committee, under the chairmanship of Shant Haroutunian, is already organizing the receptions and programs for Vehapar's Pontifical visit. Other members of the committee are Mousegh Haroutunian, Michael Najarian, Armen Boyajian, and Alice Movsessian.

During His Holiness's visit there will also be a celebration in honor of the 40th anniversary of his consecration. Programs, throughout his stay, will include special masses, and community gatherings. Special publications about this eventful occasion are also being planned. Full details will be in the September issue of OUTREACH.

First Annual Choir Seminar Focuses On Growth in Tradition

by Rev. Antranig Baljian

WEDNESDAY, JULY 12, 1978, MARKED AN IMPORTANT milestone in the growth and development of our Prelacy. More than forty people gathered in the rustic setting of Asbury Grove Methodist Camp in Hamilton, Massachusetts, to participate in the first annual Choir Growth Seminar, sponsored by the Prelacy. Clergy, deacons, choir members, directors, organists, soloists, acolytes from parishes throughout New England as well as Detroit, Washington and New York were united in one purpose: TO GROW IN THE MUSIC AND LITURGICAL TRADITION OF THE ARMENIAN APOSTOLIC CHURCH.

Bishop Mesrob Ashjian officially opened the Seminar with a prayer and welcomed the participants, who during the three days would learn about Armenian liturgical music from such distinguished lecturers as Mr. Krikor Pidedjian, Dr. Haig Mardirossian and Rev. Dr. Mesrob Tashjian.

Other guests in attendance were: His Grace, Bishop

(Continued on page 4)

CROSSROADS

TROY, NEW YORK

Father Maronian Day

"Everybody can have a dream. It's what we do with it that counts." These words, spoken by Rev. Zareh Maronian, pastor of the Holy Cross Armenian Apostolic Church of Troy, were in response to tribute paid him by his parishioners and people of the community at a testimonial dinner given in his honor on June 25, 1978. That day was officially proclaimed "Father Maronian Day" by Mayor Steven G. Dworsky of Troy for his vast contributions to the community and his parish.

During his eleven years of service to the Troy parish, the church building on Pawling Avenue was destroyed by a fire in 1976. It was rebuilt within a year because Father Maronian had a dream. Though many parishioners felt it couldn't be done, Father Maronian persisted with the faithful support of John Sarkis. And now, on its completion, he has new goals and dreams for his parish.

He plans to build a home for older people on the one acre of land surrounding the church, and a recreational area for the youth with basketball, volley ball and tennis facilities. He also hopes to have a one-hour weekly Armenian radio program.

Present at the ceremony, Archbishop Hrant Khatchadourian coined Father Maronian's worth for all when he remarked "He is the kind of person who can get bread from stone." It was truly a memorable day for all.

WATERTOWN, MASS.

On July 16, 1978, Bishop Ashjian presided over the ground-breaking ceremonies for the planned Armenian Cultural and Educational Center of Watertown. In opening the ceremonies, Bishop Datev Sarkissian, Dean of the Armenian Theological Seminary in Antelias, celebrated a solemn mass in St. Stephen's Church.

After the mass, the congregation proceeded to the nearby site of construction, where Dr. John Manuelian, in the name of the Armenian Cultural Association, welcomed all and briefly remarked on the project. Inviting all to give full and unconditional support, he stressed the necessity of personal commitment. He noted that instead of asking the usual question of when the building will go up, individuals must begin to ask how they can help in its progress.

PROVIDENCE, RHODE ISLAND

More than 3000 people are expected to attend the annual Sts. Vartanantz Church picnic which will be held on Sunday, August 13, 1978, at Camp Hayastan, Franklin, Mass.

The Feast of the Holy Assumption of Mary is one of the five major feasts of the Armenian Church. His Grace Bishop Mesrob Ashjian will bless the grapes and madagh at the traditional religious ceremony, assisted by Very Rev. Dn. Mesrob Tashjian and clergy from the New England area churches.

The program will also feature Armenian dancing and Armenian cuisine, shish kebab and losh kebab. Proceeds will go toward the betterment of the church and its growing needs.

Angel H. Perethian

ANNOUNCEMENTS

Individuals, professional and non-professional, interested in a teaching position in any Armenian Day School should contact the Armenian National Education Committee office at the Prelacy, (212) 689-7810. Positions are open for teachers of the Armenian language.

OUTREACH gives special thanks to Josephine and Harold Gulamerian who financially made possible the printing of our fourth issue.

All contributions for the continuing progress of OUTREACH will be greatly appreciated. Your support is essential for a better future. Make checks payable to the Armenian Apostolic Church.

POSITION AVAILABLE

The Prelacy of the Armenian Apostolic Church is seeking an experienced librarian. An M.S. degree in Library Science, or its equivalent, knowledge of modern and classical Armenian as well as English and French is necessary. Salary depends upon extent of experience and qualification. Applicants should send their resumes to the Prelacy, 138 E. 39th St., New York, N.Y. 10016.

Թեմիս Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշնեանի Անդրանիկ Այցելութիւնը Մոնթրէալի Համայնքին

Ամերիկայի եւ Գանատայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Աշնեան, Յունիս 2-6 1978ին տուաւ պաշտօնական իր անդրանիկ այցելութիւնը Մոնթրէալի Համայնքին:

Սրբազան Հօր ժամանման գիշերն իսկ տեղի ունեցաւ Հոգաբարձութեան եւ Լրացուցիչ Շինութեանց եւ Հանգանակութեան Համադրիչ Մարմնի կազմակերպած քօթէյլ հաւաքոյթը՝ Շաթօպրիան պանդոկի շքեղ սրահներէն մէկուն մէջ:

Սրբազան Հայրը առիթ ունեցաւ մօտէն ծանօթանալու համայնքէս բազմաթիւ անձնաւորութիւններու հետ, լսեց Համադրիչ Մարմնի ղեկոյցը, տեսաւ ներկաներու զոհարեցութեան բարձր ոգին, իր կարգին հնչուն մասնակցութենէ ետք նուիրահաւաքման, գօտեպնդիչ խօսքերով գնահատեց տարուած աշխատանքը, մաղթելով որ շուտով իրականանայ Վարժարանի եւ Մարզարանի շինութիւնը: Նոյն երեկոյ, ներկաներու խոստովանելէն տեղոյն վրայ գոյացաւ մօտ 66,000 տոյար:

Շաբաթ, 3 Յունիսի առաւօտուն, ընկերակցութեամբ Տէր Հօր, այցելեց Ս. Յակոբ Շաբաթօրեայ Վարժարանը, ուր դիմաւորուեցաւ Տնօրէն Պրն. Լորիս Մալոյեանի, ուսուցչական կազմի եւ կրթական գործի պատասխանատուներուն կողմէ: Սրբազան Հայրը մեծապէս տպաւորուեցաւ Շաբաթօրեայի մէջ ի յայտ եկած կանոնաւորութենէն եւ ուսումնական որակէն:

Նոյն օրը Կ.Յ. ժամը 1-ին, Եկեղեցւոյս Դիւանատան մէջ Սրբազան Հօր նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ խորհրդակցական լիազուարդ նիստ մը, ուր իրենց լրիւ կազմով ներկայ էին Հովիւ, Հոգաբարձութիւն եւ Ազգային Երեսփոխանները:

Այս ժողովին օրակարգի նիւթ դարձան մեր համայնքն ու Գանատահայ կեանքը ընդգրկող հարցեր:

Կիրակի 4 Յունիսին, Գերշ. Սրբազան Հայրը Ս. Աննահ Պատարագ մատուցանեց Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ մէջ, հաւատացեալներու խումբ բազմութեան մը ներկայութեան: Ս. Սեդանին կը սպասարկէին Արժ. Տէր Արմէն քահանայ Իշխանեան, Բարեշնորհ սարկաւազներ՝ Արթօ Նշանեան եւ Գրիգոր Նուպրեան: Դպրաց Դասը կը ղեկավարէր դպրապետ Յակոբ Գասպարեան:

Սրբազան Հայրը խօսեցաւ իմաստալից քարոզ մը՝ բնաբան ունենալով «նախանձաւոր շնորհացն որ լաւն են եւ ես առաւել եւս ցուցից զճանապարհ»: Ան նաեւ անդրադարձաւ Մոնթրէալի Համայնքին հիմնադրութենէն մինչեւ օրս արձանագրած նուաճումներուն եւ յոյս յայտնեց թէ շուտով, Աստուծոյ կամքով եւ Խորէն Ա. Վեհափառի օրհնելով ձեռամբ կը կատարուի ամբողջական Օծումը Եկեղեցւոյս:

Սրբազան Հայրը եկեղեցի մուտքին ու ելքին արժանացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.-ԿԱՄԳԻ սկաւառներու եւ արծուիկներու պաշտօնական պատիւներուն:

Կիրակի, Կ.Յ. ժամը 6-ին Սրբազան Հայրը ներկայ գտնուեցաւ Հայ Օգնութեան Միութեան ՕՐ-ուան տօնակատարութեան, ուր փակման կուռ պատգամով մը գնահատանք յայտնեց Հ.Օ.Մ.ի կատարած փրկարար գործունէութեան մասին. ապա իր մտածումները տարածելով ամբողջ սփիւռքահայութեան վրայ, մատնանշեց անող վտանգը սփիւռքահայ ապրելու եւ մնալու հոգեբանութեան:

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10-ին, Սրբազան Հայրը ընկերակցութեամբ Տէր Հօր, այցելեց մեր Ամէնօրեայ Հ.Օ.Մ.ի ծաղկոցը եւ Ս. Յակոբ Ամէնօրեայ նախակրթարանը: Ծաղկոց մուտքին Սրբազան Հայրը ընդունուեցաւ Տնօրէնուհի Օր. Վանուհի Իսախանեանի եւ Կրթականի Գործադիր քարտուղար Տիար Կարօ Պետիկեանի կողմէ:

Բոլոր դասարանները շրջելով, մեր մանուկներու երգերը, պարերն ու արտասանութիւնները ունկնդրելով, Սրբազան Հայրը մեծապէս հրճուեցաւ կատարուող լուրջ աշխատանքին համար. ընդունեց անոնց ձեռակերտ նուէրները, նկարուեցաւ անոնց հետ, ապա բոլորին բաժնեց փոքրիկ խաչեր:

Ապա այցելեց նախակրթարան, ուր եւս մօտէն հետաքրքրուեցաւ դասաւանդութիւններով, եւ շրջեցաւ բոլոր դասարանները, ճաշարանն ու յարակից մասերը:

Այս յիշատակելի այցին ակարտը զուգարդիպելով ճաշի ժամուն, Սրբազան Հայրը սեղանակից եղաւ ուսուցիչ-ուսուցչուհիներուն, ուր

A.Y.F. Olympics In New Jersey

Thousands of Armenians will converge in Bergen County, New Jersey, Labor Day Weekend, September 1-4, for the Armenian Youth Federation's 45th Annual National Olympics. This year's hosts, the New Jersey Arsen chapter, along with their alumni and community supporters, have spent many hours planning and working so that this Olympics will be the most successful and fun-filled ever.

The Headquarters for the Olympics will be the Sheraton Heights Hotel, Terrace Avenue, Hasbrouck Heights, New Jersey. You may obtain reservation cards through your local AYF chapter.

Athletic competition begins 9 A.M. Friday, September 1st with Golf and Tennis. The Golf competition will be held at the Paramus Town Course, Paramus Road, Paramus, N.J., while the Tennis will be held next door at Bergen Community College. All Alumni are invited to stop by and play in our alumni tournaments.

At 6:30 P.M., Friday, it's back to Bergen Community College for the Swim Meet. After the Swim Meets it's time for the Welcoming Hook-Up, at the Sheraton Heights.

Track and Field preliminaries will begin at 9 A.M., Saturday, at the Paramus Catholic H.S. Track, Paramus Road, Paramus, (Yes, it's right across from the other Olympic sites). At 1:30 P.M. we'll cross Paramus Road and go to the invitational soccer match at Bergen Community College.

Saturday night it's time to dress up and party. Where? The Imperial Manor, Route 4, Paramus (That's right, NO HOCKEY RINK this year). The Festivities begin at 9 P.M. All the present AYFers will start dancing to the sounds of the Steve Vosebikian Ensemble and the Devoshuns while the Alumni renew old friendships at the Alumni Cocktail party. They'll join us, later.

The time has come. It's 12 Noon Sunday. Everyone's returned from church and the requiem service for General Karekin Nejdah, founder of the AYF. We're at Paramus Catholic H.S. The ceremonies are starting. The Olympic King, or Queen, is named and the Olympic torch brought into the arena. The Track and Field finals have begun. Don't worry, this is one track meet where no one loses.

Well, the meet's over. Now, on to the Olympics Ball at the Imperial Manor. We'll dance all night as John Berberian, Onnig Dinkjian, Hachig Kazarian, Ara Dinkjian, Bobby Sohigian, and Chris Marashlian play as only they can play.

Monday is a good day for a picnic — so, we'll have one. All the Shish Kebab you want at the Riverside County Park, South Area, North Arlington, N.J. Don't worry; if you're heading home, the picnic site is close to all major roads and the airport.

So get ready — just show up. Sept. 1st at the Sheraton Heights Hotel. We'll provide the transportation and everything you need. If you plan to fly in, make Newark Airport your destination; give us advance notice and we'll pick you up.

Ken Sarajian

մտերմիկ միջնորդութիւնը զոհացաւ ստացած սպառիչ տեղեկութիւններով:

Երկուշաբթի գիշեր, Աւետիս Ահարոնեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ծանօթացման հանդիպում մը՝ Սրբազան Հօր եւ հանրային կազմակերպութիւններու վարչութիւններուն միջեւ: Հոգաբարձութեան կողմէն իրենց վարչական լրիւ կազմերով ներկայ էին Հ.Յ.Դ. Միհրան Փափազեան Կոմիտէն, Հայ Օգնութեան Միութիւնը, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը, Հ.Մ.Ը.Մ.-ԿԱՄԳԻ Համազգայինը, Կրթական Գործադիր Մարմինը, Լրացուցիչ Շինութեանց Համադրիչ Մարմինը, Հայ Կեդրոնի Վարչութիւնը եւ Ազգային Երեսփոխանները: Բոլոր մարմիններն ալ, Մեծ Հիւրին վայել յարգանքով ու լրջութեամբ, դրաւոր գեկուցումներ ներկայացուցին, ամփոփ գիծերու մէջ պատկերացնելով իրենց գործունէութիւնը:

Սրբազան Հայրը խորապէս տպաւորուած՝ համայնքի մէջ տարուած համապարփակ աշխատանքներէն իր գոհունակութիւնը արտայայտեց, պարզելով նաեւ ցարդ իր կատարած աշխատանքները եւ ապագայի ծրագիրները: Զգուշացուց ներկաները չտարուելու ԵՂԱՄՈՎ ԳՈՂԱՆԱԼՈՒՒ վտանգէն, այլ կոչ ըրաւ ձգտել միշտ լաւագոյնին ու երբեք չգոհանալ իրագործուածով: Հանդիպումը լիովին ծառայեց իր նպատակին: Տեղի ունեցաւ թէյի հիւրասիրութիւն:

Շատ հակիրճ կերպով տուինք Թեմիս շար. էջ 4

From my diary

Feast of the Holy Assumption and Blessing of the Grapes in Bikfaya, Lebanon

by Iris Papazian

Nestled in the mountains of Lebanon, is the summer residence of the Catholicate at Bikfaya, Lebanon. It is now also the permanent location for the Seminary.

Saturday, August 13, 1977

Peter, Michael, and I have been in Beirut since Wednesday. Lebanon looks quite different in August. Different, that is, than in May, when I was here for the Consecration of His Holiness, Karekin II. In May, there was still a touch of spring in the air, still evidence of the beautiful, colorful wild flowers so prevalent in the spring in this beautiful country. In August, the air—at least in the city—is still. There is a hint of smog, and a fine dust that settles everywhere. Even the wild flowers, so colorful in May, have taken on bluish tones.

Early in the afternoon we drove from Antelias to Bikfaya, the summer residence of the Catholicate. Although only a short drive from Antelias, which is on the shores of the Mediterranean, the change in temperature in Bikfaya is quite drastic. The mountains seem to absorb the heat, cool the air, and gives one a feeling of well-being. From here, the unbelievable destruction of Beirut, although so near, seems distant and dreamlike. Peter has mastered the art of driving in Lebanon. Only two essentials he says: *Very good brakes and very loud horn.* I added a third: lots of prayer.

Here in Bikfaya, the Feast of the Assumption of the Holy Mother of God actually begins this evening. Assumption is one of five major holidays in the Armenian Apostolic Church. Originally celebrated on August 15, since the twelfth century the Armenian Church celebrates it on the closest Sunday to August 15.

According to tradition, St. Mary lived fifteen years after the crucifixion. After her death, Mary was placed in a tomb in Jerusalem. One of the apostles, Bartholomew, was unable to attend her funeral. Upon his return to Jerusalem, he wished to pay his last respects. When the tomb was found to be empty, it came to be believed that Jesus had taken Mary's body with Him to heaven.

The day has never had any special significance for me in the United States, except as another holiday, but here in Bikfaya it became a memorable experience. As we were walking about the grounds we could see groups of people arriving for the evening service. His Holiness Karekin II explained, "It is a tradition on this feast day, for the faithful to arrive at the church Saturday evening and maintain an all-night vigil." Due to the war, the past two summers many people had stayed away, but this year it appeared that people were trying to return to their normal schedule. As we stood amidst the hills we could see the arrivals, groups of people, walking from the road toward the church. The steady flow of people continued until the evening service.

The evening service in the small, but beautiful church, appropriately named *Soorp Asdvadzadzin* was musically perfect. I wish I had my tape recorder, although I know it could not duplicate the glorious sound of the young male voices resounding through the church and into the hills. At the conclusion of the service, Madagh, prepared with the livers of the lambs sacrificed for tomorrow's service was served. The taste still lingers; I hope I can hold onto its memory. We left Bikfaya late Saturday night. We will return tomorrow.

Sunday, August 14, 1977

We awoke early and drove to Bikfaya. As we neared the town, the long line of parked cars along the road reminded us that many were earlier than us. The small church could not possibly accommodate the vast crowd, but loudspeakers had been set up and the entire countryside had become a Church. His Holiness Karekin II gave a stirring sermon.

The Blessing of the Grapes ceremony which is always performed on this day is an old custom, and dedicated to the fruitfulness of the earth. Grapes are one of the oldest cultivated plants in the world, and according to biblical history, Noah planted a vineyard after disembarking from the Ark. (Genesis, Chapter 9). Here in Bikfaya the vineyards are all around us, and somehow blessing a live vine seems to hold more meaning than blessing a platter of grapes.

Throughout my conversations with His Holiness, one word—used so often—now dominates my thoughts. Tradition. Do we in America give enough effort to the preservation of our traditions? How many times have I heard the words, "Oh, it's only a tradition?" Only tradition? We seem to be obsessed with the preservation of our language, which albeit, is important, but still only one part of our culture. In many instances traditions that have been part of us for centuries which can be held onto with only a minimum of effort, are tossed aside. I can't but help recall the words chanted by Tevye in the beginning scene of the musical *Fiddler on the Roof*. Of the Jews in Russia, he sings: "The old country. . . here people work and struggle. . . and starve a little. . . and get sick and get married, and give birth, raise children, fight with each other, and live and die. A tough people, they have to be, it's a tough life. But one thing holds them together, makes them a community: Tradition!"

Photos by Pierre Papazian

The crowds rush toward his Holiness, Karekin II, as he leaves the Church following the Service.

OUTREACH

is a monthly publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th St., New York, New York 10016. Address all correspondence to the above address. Printed in U.S.A. Second class postage paid at New York, N.Y. 10001.

Editor.....Hasmig Mergian

Children's Corner

HAIG & PEL

Many years ago, after the dangers of the great flood and the rescue of Noah's Ark, a group of people came to live together on a land of rich flat plains. Among them were two princes who had built up the countryside to make it safe from future floods.

The one called Pel was an evil tyrant who wanted to rule and enslave all the countrymen.

Haig, on the other hand, was a good man who only desired to live free and independent. So, not able to tolerate Pel's harsh rule, Haig decided to move. He gathered his children and grandchildren, and went north. He came upon a mountainous countryside near Mt. Ararat. Here, they settled and built a village naming it Haigashen, that is a village made by Haig.

When Pel heard that Haig had left his country, he became very angry. He called together his many soldiers and went to convince Haig to return. Pel thought that when Haig saw the huge army approaching he would become frightened and quickly obey Pel's command.

However, Haig refused. He said, "I want to stay in this cold country and build my home and land with my own hands. I don't want to be forced to obey but want to live free."

On hearing these words, Pel immediately ordered his army to take up their weapons against Haig and his people.

Haig gathered his children, grandchildren, and people and told them, "Pel is attacking in order to capture us and make us slaves. We must fight bravely. Either we live and be free, or we die."

As the fighting began, the two sides became closer. Haig saw that Pel was constantly guarded in the midst of his soldiers. Being an excellent marksman, Haig took aim of Pel with his bow and arrow and killed him on the spot. Seeing their leader fall to the ground, Pel's soldiers panicked and fled as fast as they could.

Haig had now secured his freedom. His children, grandchildren, and people would live free and at peace in their country. From that moment, his people were called Hye (Armenian) and their country was named Haiastan (Armenia).

Մեզմէ շատ դարեր առաջ, Հարուստ եւ տաք երկրի մը մէջ, երկու իշխաններ կ'ապրէին. մէկուն անունը Հայկ, միւսինը՝ Բէլ:

Բէլ հսկայ էր եւ շատ ուժեղ. ասոր համար ալ կ'ուզէր որ ամէն մարդ իրեն հնազանդի: Հայկ ալ շատ քաջ էր. ամէն բանէ առաջ, կը սիրէր ազատ ապրիլ:

Ուրեմն, Հայկ հաւաքեց իր զաւակները, իր թոռները, հեռացաւ Բէլի երկրէն: Ան կը փնտռէր տեղ մը, ուր ինքն ու իր զաւակները ապրէին ազատ:

Հասաւ բարձր լեռներով երկիր մը: Հայկ որոշեց բնակիլ հոն: Ծիւնեց քաղաք մը, որուն անունը դրաւ Հայկաշէն. այսինքն՝ Հայկի շինած քաղաք:

Երբ Բէլ լսեց բոլորը, շատ բարկացաւ: Հաւաքեց իր զինուորները եւ կռիւի եկաւ Հայկի դէմ: Կը կարծէր որ զինքն ու իր մեծ բանակը տեսնելով, Հայկ պիտի վախնայ եւ պիտի հնազանդի իրեն:

Բայց այդպէս չեղաւ: Հայկի զինուորները մեծ քաջութեամբ կռուեցան թշնամիին դէմ: Իսկ Հայկ, լարեց իր աղեղը, նետով նշան տաւ Բէլի կուրծքին, քաշեց եւ տեղն ու տեղը մեռցուց թշնամին:

Տեսնելով որ իրենց պետը մեռաւ, Բէլի զինուորները ձգեցին փախան:

Հայկ, իր զաւակներն ու իր թոռները ազատ եւ հանգիստ ապրեցան այդ երկրին մէջ:

Դրացի երկիրներուն մէջ, ամէն անոնք, որոնք կը սիրէին ազատութիւնը, եկան ապրելու Հայկի պաշտպանութեան տակ:

Այդ ժողովուրդին զաւակները կոչուեցան ՀԱՅ. իսկ երկրին անունը եղաւ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆ. այսինքն Հայերու երկիր:

Summer Reading for the Young

ARMENIAN ETHNIC HERITAGE BOOKLETS

MY ORIGINS: Recording Family History \$1.00
An introduction to the ideas of generations, family tree and plotting one's own family history and migration route to America. Includes worksheets and crossword puzzle review of basic concepts.

DISCOVERING HISTORY THROUGH ARTIFACTS: Kingdom of Tigran II "The Great" \$1.00
How we can learn about earlier times by closely studying the artifacts people have left behind. Includes worksheets and photographs.

MEDIEVAL ARMENIAN COSTUMES \$5.00
A study of Medieval Armenian history and its costumes. Includes figures and costumes to be colored and cut out.

SIGHTS AND SOUNDS OF ARMENIA Pamphlet \$1.00
Tape, \$2.50
Learning about Armenia today by matching sounds on a cassette recording with sights pictured in a booklet about Soviet Armenia.

AVAILABLE AT THE PRELACY

Choir Seminar

(Continued from page 1)

Datev Sarkissian, Dean of the Armenian Theological Seminary in Bikfaya, Lebanon; Very Rev. Oshagan Choloyan, Seminar program director, who conducted workshops for deacons and acolytes; Rev. Fr. Arshag Daghljan, Pastor of the host St. Gregory's Church of North Andover, and Rev. Fr. Antranig Baljian, Pastor of St. Gregory's Church of Indian Orchard and member of the Prelacy Executive Council.

The daily Church services and nightly socials, enjoyed by all, imparted an air of spiritual fellowship. Old friendships were reactivated, new ones formed. Ideas, thoughts and concerns were exchanged. But, most important, old and young, male and female, all present were renewed in the spirit of commitment and service to the Church. Each and every participant felt a personal, spiritual growth and a new sense of dedication to the Church through her beautiful, moving Liturgy.

On Saturday, the days of stringent rehearsal and careful preparation came to a fulfilling conclusion with the celebration of the Divine Liturgy of the Armenian Church, at the camp's outdoor amphitheater. Choir members, deacons and acolytes put to test what they had learned. The Hymns of the Liturgy were sung by the participants under the able direction of Mr. Krikor Pidedjian. The Liturgy was presided over by His Grace Bishop Mesrob Ashjian and celebrated by Fr. Choloyan. His Grace Bishop Datev gave an inspiring sermon in English, praising the new generation of clergy and faithful who, hand in hand, would labor for the edification and continued existence of the Armenian Church.

Seminar participants pose in the rustic setting of Asbury Grove Methodist Camp in Hamilton, Mass., where the Prelacy's first annual choir seminar took place last month.

Շար. էջ 3-էն

Առաջնորդին օրհնաբեր այցելութեան յայտագիրը: Օգտաշատ ու հաճելի էր Սրբազան Հօր այս Առաջնորդական անդրանիկ այցելութիւնը: Մոնթրէալի մեր համայնքը մեծապէս գոհ մնաց. եւ լիալոյս ենք որ Սրբազան Հայրն ալ իր կարգին, գոհունակ սրտով բաժնուեցաւ Մոնթրէալէն:

It is only through your support that OUTREACH can continue to be published and distributed widely. Furthermore, we welcome your participation through letters or articles. Please make checks payable to: Armenian Apostolic Church, and mail to 138 E. 39th St., New York, N.Y. 10016.

FORUM

ԲԱՑՑ ԵՒ ԱՅՆՊԷՍ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ՝

— EPPUR, SI MUOVE —

Անհատականութեան սուր տագնապ մը (Crise de personnalité) կ'ապրին կարծէք սփիւռքի հայ զանգուածները վերջին այս տարիներուն: Այնպէս ինչպէս տարակուսանքի ու կասկածներու մոլորեցնող, կազմալուծող յորձանուտի մը մէջ ինկած անհատը, որ իր անձին մէջ, իր իսկ անձին հակադրուող բազում ուրիշ անձնաւորութիւններ յանկարծ կը սկսի տեսնել եւ իր անձին, էութեան, ամբողջութեան փաստերը. — «ո՞վ եմ, ի՞նչ եմ, ինչու՞ եմ» հարցումներու տարափով մը կը փորձէ գտնել, այնպէս ալ, իրենց ինքնութեան արմատներէն շատ հեռու ինկած շփոթահար որոշ զանգուածներ սկսած են օրն ի բուն հարց տալ թէ «ո՞վ եմք, ի՞նչ եմք, ի՞նչու հայ եմք, ինչպէ՞ս պիտի հայ մնանք. . . »:

Անհատականութեան զանգուածային այս տագնապը մատնանշող ամէնէն յատկանշական ակտանիշներէն մէկը, յանկերգի մը պէս յաւիտեանս կրկնուող սա հետեւեալ հարցումն է. — «Հայերէնը, հայ լեզուն, անհրաժեշտ է հայ ինքնութեան դիմագիծ մը պահելու համար»:

Իր տագնապեալ ուղեղին մէջ, տիեզերք մը ամբողջ անձերու տիեզերքին ամբողջ հասնող տարակուսանքն ու շփոթը խտացուցած հսկայ մը, Տէքարթ անունով, կախարդական երկու բառով յաջողեցաւ ազատագրել իր նմանները, անձ քայքայող, անձ կազմալուծող դաժան, անողոք այդ հարցումներէն: Ազատագրել միանգամ ընդ միշտ:

«Cogito, ergo sum.» — Կը մտածեմ, ուրեմն գոյութիւն ունիմ: Երկու բառ միայն ու այլեւս միտք, մտածում ըստա՞ծը յաղթահարեց ինքն իրեն ու այլեւս անխոցելի զրահով մը գինուեցաւ գիրք շարժարող այդ բոլոր կասկածներուն, շփոթներուն դէմ:

Տէքարթի մը տիեզերահաս մտքին մէկ անշուք մը ըլլալու իսկ օժտուած դժբախտաբար մենք, որպէսզի կարենայինք այդպէս մոգական երկու բառի մէջ խտացնել, տարագրել Սփիւռքի մեր հայ զանգուածներուն կեանքն ու գոյավիճակը յուզող աղիտալի տագնապը ու այդ ձեւով փարատել նոյն այդ տագնապին ծնունդ տուող ամէն կասկած, ամէն շփոթ ու երկիւղ:

Եւ սակայն, առանց ոչ ոքի համեստութեան զգացումները վիրաւորել ուզելու, առանց մանաւանդ ազգայնական շովինիստի այլապէս անհամեստ տիրոջ մը մեզ արժանի դասելու, պիտի ըսենք այստեղ մէկին, անվարան որ երկրագունդի որ մէկ ծայրն ալ նետուած, սուտաբար ըլլայ:

Ամբողջական, իրաւ հայը այն մարդն է միայն, որ հայերէն կը խօսի, հայերէն կը գրէ, կը կարոյ, կայրէն կ'աղօթէ, կ'երգէ ու տակաւին, տակաւին հայու լեզուով, հայերէնով կը վիճի. . . Մնացեալը զարտուղութիւն է, բացառութիւն է, կոչեցէք ինչ որ կ'ուզէք բայց գիտցէք որ այս մարդին մէջ, բացառութիւն ըստա՞ծը շատ յարգելի բացառութիւն մը չի կրնար ըլլալ:

Այս է ճշմարտութիւնը, անընկճելի, անողոք, ընդունինք թէ ոչ: Այսպէս ճշգրտ է ժողովուրդներու գոյութիւնն ու ճակատագիրը վարող ամէն օրէնք ու կանոն, ամէն հասկացողութիւն, սրամաքանութիւն: Ու գիտցէք նաեւ, ինչպէս վերջերս կ'արտայայտէր մեր ժամանակներու ամէնէն արթուն ու ամէնէն խիզախ միտքերէն մէկը, որ տարակոյս, կասկած ու շփոթ, բացառութիւն, զարտուղութիւն ու մանաւանդ կրաւորականութիւն, ընկրկում, գիշում, հիւանդագին, ակտուոր յատկանիշներ են, հիւանդ, մաշած ու իրենց վախճանին հասած ժողովուրդներուն յատուկ. . . :

Եւ ուրեմն մեր մոգական տարագր պիտի շարադրուի հետեւեալ ձեւով. —
— Հայ եմ, ուրեմն հայերէն կը խօսիմ:

Ըսած էինք, կը կրկնենք, պիտի կրկնենք ըստ երեւոյթի միշտ. . . Գողգոթա, որ լեզուն, լեզու ըստա՞ծը անհատէ անհատ կապ հաստատելու գործիք, միջոց չէ միայն, այլ այդ միջոցը ըլլալով հանդերձ, լեզուն միտք է, ոգի է, մտածելու, զգալու առանձին ո՞՞ է: Ողջմտութիւն ու պարկեշտութիւն եթէ չեն բաւեր, կրնանք մենք ալ ձեր դիմաց բերել վկայական ունեցող, ականաւոր ու մօրուսաւոր շարք մը ընկերաբաններ, փաստելու համար որ ազգի մը, ժողովուրդի մը լեզուն, նոյնինքն այդ ժողովուրդը բնորոշող, գայն ուրիշ մէկ ժողովուրդէ զատորոշող առաջին ու հիմնական պայմաններէն մէկն է: Ու մանաւանդ իր հողերէն, արմատներէն հեռու ինկած ժողովուրդի մը լեզուն, նոյնինքն այդ ժողովուրդին դարերու ամբողջ ականութիւնը, մտածելու, զգալու, ինքզինք ըլլալու իւրայատկութիւնները պահող բերքը, ամրոցն է:

Բայց անցնինք:
Դարձնենք հիմա մէտալին միւս երեսը: Ծիշող այն երեսը, ուր գեղչ, գիշում ընելու, բացառութեանց սիւնակ բանալու պատճառ, պայման. . . պարտադրութիւն կայ:

Բայց ինչքա՞ն գեղչ, Աստուած իմ, ինչքա՞ն, ինչքան գիշում ու բացառութիւն Ամերիկեան մեր այս փերուն, մասնաւորաբար: Եւ մանաւանդ ինչքան փաստաբան ու սուտ վկաներ, որոնք կը ճգնին իրողութիւնը ծածկել, առնուազն այլաստել գայն, որոնք ինքնակոչ պաշտօն կարծէք առած են մասնակի ու բացառութիւնը ընդհանրականին հետ շփոթել տալու, զանոնք օրէնքի կարգին դասելու:

Ամերիկահայ մեր եղբայրներուն դիմագրաւած դժուարութեանց ծանօթ ենք: Անթոյատու պայմաններ, ուրիշ արգելքներ եւ. . . ինչե՛ր, ինչե՛ր, լսած ենք, գիտենք: Հիմա սակայն հայ դպրոցներ բացուած կան հայահոծ շատ մը քաղաքներուն մէջ, կը յուսանք որ արիւնակից մեր եղբայրները իրենց թոռները գոնէ կը զրկեն այնտեղ:

Այս ամէնուն մէջ սակայն, ամէնէն աւելի մտահոգիչն ու աղիտալին, այդ նորելուկ փիլիսոփաներուն չքնաղ տեսութիւններն են, երբ չնայաւարհիկ չես գիտեր ինչ գիտութեան մը յենուելով կ'ուզեն հաւաստիացնել որ հայ լեզուն անհրաժեշտութիւն մը չէ, որ հայութիւն պահելու համար հայերէնը պայման չէ եւ որ. . . Չինացի նոյնիսկ, եթէ օր մը ներշնչուեցաւ իրենց չքնաղ այդ գիտութիւնով, կրնայ հայէն աւելի թունդ հայ մը ըլլալ:

Պատմութիւնը ճանչցած է ասոնց նման ու ասոնցմէ աւելի գիտուն շատ փաստաբաններ: Անոնք չէի՞ն կը պնդէին որ երկիրը, երկրագունդը չի դառնար: Ասոնք չէի՞ն որ Գալիլիոսը հաւատաքնութեան կանչեցին, ծունկի բերին զինք ու ստիպեցին որ ինքզինք ժխտէ եւ ընդունի, խոստովանի թէ՛ այո, երկրագունդը չի դառնար: Բայց գիտենք որ ծունկի բերուած Գալիլիոսը, ընդունութեան տակ իրմէ ուզուածը ըսելէ յետոյ ու կեսարին իր տուրքը վճարելէ վերջ, իրողութեան դեմ դաւաճանած չըլլալու համար, դարձաւ մէկըն ու «բայց եւ այլապէս կը դառնայ» շնչաց, մեղմիւ: Եւ երկրագունդը, գիտենք հիմա ամէնքս, կը դառնար առաջ ու կը դառնայ տակաւին:

Մեր այս գիտուն փաստաբաններն ալ վստահ եմ, եթէ ապրած ըլլային Մեսրոպ Մաշտոցի ժամանակներուն, անկասկած որ մեր գիրերու գիտար կատարող Սուրբը հաւատաքնութեան պիտի կանչէին, զինք ապահովաբար ծունկի բերէին ու ըսել տային որ հայ գիրը, հայ լեզուն հայութեան համար կարեւոր չէին:

Բայց իր ազգը, դարերուն բոլոր աղէտներուն դէմ «կրանիդեայ ապառաժի» մը նման կանգնեցուցած հայ հանճարին կրանիդեայ այդ Սուրբը, պիտի գոռար անվարան. — «Առանց հայ գիրի, առանց հայ լեզուի հայութիւն չկայ»:

ժ. Աթթարեան

Թերթի ընթերցողները ջերմօրէն կը հրաւիրուին գրելու իրենց նախասիրած հարցերուն մասին, հայերէնով կամ անգլերէնով: Թողուածները 750 բառէ աւելի պէտք չէ ըլլան: Հաճեցէք Ձեր գրութիւնները ուղարկել Առաքիչի խմբագրութեան, Առաջնորդարանի հասցէին:

Readers are invited to submit articles for publication in the Forum. Articles may be in English or Armenian, but should not exceed 750 words. Mail typewritten manuscripts to: Editor, OUTREACH, Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th St., New York, N.Y. 10016.